

V L A A M S   P A R L E M E N T

Zitting 2005-2006

15 februari 2006

VOORSTEL VAN DECREET

**– van de dames Helga Stevens en Veerle Heeren, de heer Dany Vandenbossche,
mevrouw Anne Marie Hoebeke en de heer Bart Caron –**

houdende de erkenning van de Vlaamse Gebarentaal

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Inleiding*Algemeen*

De Vlaamse Gebarentaal (afgekort VGT) is de gebarentaal die door de Vlaamse Doven wordt gebruikt en die binnen die gemeenschap spontaan is gegroeid. Het is dus geen kunstmatig ‘uitgevonden’ of ‘gemaakte’ taal. Neen, de Vlaamse Gebarentaal is, zoals andere talen, ‘natuurlijk’ dat wil zeggen als het ware vanzelf ontstaan uit en gegroeid via de onderlinge contacten binnen de Vlaamse Dovengemeenschap. De Vlaamse Gebarentaal is ook geen ‘afgeleide’ van het gesproken Nederlands. Het is dus niet (gesproken) Nederlands, uitgedrukt door middel van gebaren. Dat laatste is nog steeds een wijdverspreid misverstand: de Vlaamse Gebarentaal is een zelfstandige en volwaardige taal met een eigen lexicon en een eigen grammatica. Dat alles blijkt uit het taalkundige gebarenonderzoek dat zich sinds de jaren zestig ontwikkeld heeft ⁽¹⁾. Ook de Nederlandse Taalunie kwam reeds tot de conclusie dat de gebarentaal een volwaardige afzonderlijke taal is die niet beschouwd kan worden als een onderdeel van de Nederlandse taal ⁽²⁾ (toen specifiek met betrekking tot de Nederlandse Gebarentaal (NGT), die overigens een andere taal is dan de Vlaamse Gebarentaal (VGT) ⁽³⁾).

¹ Dit deel van de toelichting is gebaseerd op het artikel ‘Gebarentalen en volwaardige talen’ van VERMEERBERGEN, M. verschenen in BUYENS, M. (Red.), ‘Gebarentaaltolken: een Brug tussen Doven en Horenden. 20 jaar Tolkschool in Gent’, Leuven, Garant, 2003, blz. 13-32.

² Dit blijkt uit een brief van 29 juni 2001 (kenmerk DBO-CB-U-2191157 – TK 2000/2001 27400 XVI, nr. 90) van de toenmalige staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport van Nederland, mevrouw Margo Vliegenthart: “In 1990 heeft de Interdepartementale Stuurgroep Gehandicaptenbeleid (ISG) de Taalunie verzocht de mogelijkheid van erkenning van gebarentaal te verkennen. Dat leidde tot de conclusie dat erkenning van de Nederlandse Gebarentaal niet mogelijk is, omdat de NGT een afzonderlijke taal is en niet beschouwd kan worden als een onderdeel van de Nederlandse taal.”

³ Zie de voormelde brief van 29 juni 2001: “de Vlaamse en Nederlandse gebarentalen (zijn) als twee afzonderlijke talen te beschouwen.” Zie ook: SCHERMER, T. en VERMEERBERGEN, M., ‘Nederlandse Gebarentaal en Vlaamse Gebarentaal: zussen of verre nichtjes?’, Ons Erfdeel, september 2004, blz. 569-575.

Volgens het onderzoek van professor Loots telt Vlaanderen zo’n 6000 dove personen. Als we over slechthorenden en doven spreken, gaat het over zo’n 800.000 Vlamingen. Vooral personen die van bij de geboorte doof zijn, maken gebruik van de Vlaamse Gebarentaal als communicatiemiddel. Niet alleen die groep, maar ook hun ruime familie, kenniskring en omgeving (werk, vrije tijd) zijn betrokken bij de erkenning van de Vlaamse Gebarentaal.

De erkenning door de Vlaamse overheid van de Vlaamse Gebarentaal als ‘eerste’ taal van de Vlaamse Dovengemeenschap en als een taal die gelijkwaardig is aan het Nederlands, staat al meerdere jaren op de politieke agenda. Er kan bijvoorbeeld verwezen worden naar de resolutie betreffende de problematiek van personen met een auditieve handicap, goedgekeurd door het Vlaams Parlement op 5 mei 1999 ⁽⁴⁾, en de hoorzitting die in dat kader door de bevoegde commissie werd georganiseerd ⁽⁵⁾. De eis om erkenning van de Vlaamse Gebarentaal is in een stroomversnelling geraakt door het succesvolle verzoekschrift van mevrouw Maartje De Meulder en 71.329 andere ondertekenaars. Dat verzoekschrift toonde aan dat er voor deze vraag een brede maatschappelijke steun bestaat vanuit de academische, culturele, politieke en onderwijskundige wereld. Er moet hier verwezen worden naar de uiteenzetting van de verzoekers op de hoorzitting in de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media van 21 april 2005 ⁽⁶⁾, waar zij met verve hun eis onderbouwden.

Hoewel de indieners al voordien bezig waren met een initiatief tot erkenning van de Vlaamse Gebarentaal, was het verzoekschrift meer dan een stimulans: dit voorstel van decreet moet zeker ook beschouwd worden als het parlementaire antwoord op en de resultante van dat verzoekschrift.

Voor het schrijven van deze toelichting werd ook dankbaar gebruikgemaakt van de ‘Toelichting Erkenning van de Vlaamse Gebarentaal’, een document dat gemeenschappelijk opgesteld werd door het Doof Actie Front (www.gebarentaal.be), het Vlaams GebarentaalCentrum (www.vgta.be) en de Federatie van Vlaamse DovenOrganisaties vzw (www.fevlado.be) naar aanleiding van de indiening van het verzoekschrift over de erkenning van de Vlaamse Gebarentaal.

⁴ *Parl. St.* VI. Parl., 1998-99, nr. 1280/5: er kan verwezen worden naar 14°.

⁵ *Parl. St.* VI. Parl., 1998-99, nr. 1280/4.

⁶ *Parl. St.* VI. Parl., 2004-05, nr. 322/1.

taal. Voor verdere toelichting kan naar dit document verwezen worden, evenals naar de vermelde organisaties.

Vlaamse Gebarentaal als communicatiemiddel

De Vlaamse Gebarentaal is voor dove personen het communicatiemiddel bij uitstek. Uit studies blijkt dat kinderen die geen toegang hadden tot gebarentaal in de eerste jaren meer kans op communicatieproblemen⁽⁷⁾ hadden en meer problemen met hun studietoestand en sociale vaardigheden⁽⁸⁾. De ideale periode voor taalontwikkeling is gedurende de eerste drie levensjaren. De erkenning van de Vlaamse Gebarentaal is dus heel belangrijk vanuit sociaal oogpunt. Zoals de strijd voor taalrechten in Vlaanderen een emancipatorische strijd is geweest, zo is ook de strijd voor de erkenning van de gebarentaal voor dove personen een emancipatorische strijd. Als gebarentaal niet wettelijk beschermd wordt, zijn dove mensen afhankelijk van de ‘waan van de dag’ en kan het zomaar gebeuren dat horende pedagogen (opnieuw) besluiten geen gebarentaal toe te laten, in het onderwijs bijvoorbeeld.

Het (gesproken) Nederlands is voor vele dove personen de tweede taal. Heel wat dove personen kunnen zich minder goed uitdrukken in het Nederlands dan in de Vlaamse Gebarentaal. De Vlaamse Gebarentaal is voor hen hun eigen en eerste taal. Voor de start van het taalkundige gebarentaalonderzoek rond 1960 werden gebarentalen niet beschouwd als echte, volwaardige talen. Men dacht meestal dat de ‘doventaal’ een soort primitieve, universele, gestuele communicatievorm was. Intussen is voldoende aangetoond dat gebarentalen wel degelijk echte, natuurlijke, zelfstandige, volwaardige talen zijn. Gebarentaal is een taal met een eigen grammatica en woordenschat⁽⁹⁾, die trouwens verschilt van land tot land. Zoals in Nederland vinden we ook in Vlaanderen regionale variaties, net zoals in de gesproken talen, maar er blijkt een spontaan standaardiseringsproces aan de gang te zijn en dat door de toegenomen interactiviteit⁽¹⁰⁾. Dove

mensen treden immers steeds meer uit hun besloten kring, komen in contact met dove mensen uit andere regio’s, leren van elkaar, beïnvloeden elkaar en bijna automatisch groeit er een gemeenschappelijke taal. Overigens, net zomin als dialecten in de gesproken taal een obstakel zijn om elkaar te verstaan, zijn de regionale verschillen in de Vlaamse Gebarentaal een obstakel voor de doven.

Vlaamse Gebarentaal als onderdeel van culturele identiteit

De Vlaamse Gebarentaal is echter niet enkel een middel tot communicatie. Deze taal is een onderdeel van de culturele identiteit van de doven, waarvan naast de taal, het gezamenlijke bewustzijn, eigen gedragsnormen en patronen, het besef van een gezamenlijke geschiedenis en eigen sociale netwerken en organisaties deel uitmaken⁽¹¹⁾. Zo blijkt volgens de studie van professor Loots de veel kleinere groep van vroegtijdig doven en slechthorenden stukken beter georganiseerd te zijn: ze maken circa 62 procent uit van het verenigingsleven voor mensen met gehoorproblemen. De overgrote meerderheid – personen met een verworven stoornis op volwassen leeftijd – is slechts goed voor 33 procent van de leden van het verenigingsleven⁽¹²⁾. Voor dove kinderen negeert de leermethode van de gesproken taal dus hun identiteit en eigenheid als dove persoon. Een doof kind hoort immers niet met zijn oren, maar met zijn/haar ogen en lichaam. De Vlaamse Gebarentaal maakt hier de communicatie mogelijk die onontbeerlijk is voor de ontplooiing van elk individu.

⁷ KYLE, J.G. en ALLSOP, L., ‘Sign on Europe’, Centre for Deaf Studies, University of Bristol, 1997.

⁸ HEILING, K., ‘Education of the Deaf in Sweden’ in ‘Global Perspectives on the Education of the Deaf in Selected Countries’, Butte Publications, Oregon, VS, 1999.

⁹ WESSEL, M., ‘The Sign Languages of the Deaf as Minority Languages’, KUL, 2003.

¹⁰ SCHERMER, T. en VERMEERBERGEN, M., ‘Nederlandse Gebarentaal en Vlaamse Gebarentaal: zussen of verre nichtjes?’, *Ons Erfdeel*, september 2004, blz. 569-575; VERMEERBERGEN, M., ‘Gebarentalen en volwaardige talen’, verschenen in BUYENS, M. (Red.), ‘Gebarentaaltolken: een Brug tussen Doven en Horenden. 20 jaar Tolkschool in Gent’, Leuven, Garant, 2003, blz. 13-32.

¹¹ COOMANS, F. en DONDEERS, Y., ‘Advies ten behoeve van het Platform Erkenning Nederlandse Gebarentaal’, 2001.

¹² LOOTS, G., DEVISÉ, I., LICHTERT, G., HOEBRECHTS, N., VAN DE GINSTE, C. en DE BRUYNE, I., ‘De gemeenschap van doven en slechthorenden in Vlaanderen. Communicatie, taal en verwachtingen omtrent maatschappelijke toegankelijkheid’, Gent: Cultuur voor Doven, 2003.

Beknopte geschiedenis

Gebarentalen hebben een lange traditie. In een compilatie van Joodse mondelinge wetten, genaamd de Mishnah, die dateren van de tweede eeuw, worden de doven en hun gebarentaal reeds vermeld (13).

De allereerste school voor dove kinderen werd omstreeks 1760 in Frankrijk opgericht door priester Charles-Michel De l'Épée. Hij merkte dat de kinderen onderling een vorm van gebarentaal gebruikten. Hij was wel van mening dat gebarentaal de 'natuurlijke' taal van dove mensen was, maar vond de taal niet geschikt om de kinderen het Frans te leren. Daarom ontwierp hij een eigen communicatievorm waarin de Franse gesproken taal gecombineerd werd met een aantal gebaren die de kinderen gebruikten en een aantal door De l'Épée zelf bedachte gebaren.

Lange tijd werd het statuut van echte taal onthouden aan gebarentalen. Dat mede door het Wereldcongres over onderwijs en opvoeding van Doven van 1880 in Milaan, waar geopteerd werd voor een 'orale methode' in het onderwijs aan Doven. Pas in de tweede helft van de 20e eeuw begonnen taalkundigen de taalkundige aspecten van gebarentalen te bestuderen en kregen deze talen de status van volwaardige taal. Echter, tot ver in de jaren negentig mochten dove kinderen in Vlaanderen en in het grootste gedeelte van Nederland geen onderwijs krijgen in gebarentaal.

(Inter)nationale status

Op 18 november 1998 heeft het Europees Parlement de resolutie van Straatsburg aangenomen. Het parlement verzocht de Europese Commissie een voorstel voor te leggen aan de Raad over de officiële erkenning van het gebruik van de gebarentalen door de doven in elke lidstaat (14). Hierbij hernam het parlement eigenlijk de tekst van de resolutie van 17 juni 1988 omtrent gebarentalen voor doven (15). Ook de UNESCO heeft reeds duidelijk gesteld dat gebarentalen dezelfde status moeten krijgen als andere taalsystemen. Ze zien eveneens een belangrijke taak

weggelegd voor gebarentalen in de opvoeding van dove kinderen (16).

In tegenstelling tot Vlaanderen, heeft de Franse Gemeenschap wel reeds de 'langue des signes de Belgique francophone' (LSFB) officieel erkend: "cette langue est la langue visuo-gestuelle propre à la communauté des sourds de la Communauté française" (artikel 1 van het decreet van 22 oktober 2003 "relatif à la reconnaissance de la langue des signes" (17)).

En in Vlaanderen? Het Vlaams Parlement nam op 5 mei 1999 de vermelde resolutie betreffende de problematiek van personen met een auditieve handicap (18) aan waarin aan de Vlaamse Regering onder meer gevraagd werd een commissie op te richten "belast met het formuleren van voorstellen tot officiële erkenning en de uniformisering van de gebarentaal als taal in Vlaanderen en hiertoe het nodige wetenschappelijk onderzoek op taalkundig, pedagogisch of sociaal vlak uit te voeren" (14°). Echter, op het gebied van erkenning werden geen verdere stappen vooruit gezet. Het wetenschappelijk onderzoek daarentegen is wel zeer ver gevorderd (19). Nationaal en internationaal zijn reeds vele studies verricht. Zo werkten van 1999 tot 2001 drie Vlaamse universiteiten (UGent, VUB en KULeuven) samen aan een grootschalig project binnen het Programma Beleidsgericht Onderzoek (PBO). Het kreeg de titel "De Dovengemeenschap in Vlaanderen: doorlichting, sensibilisering en standaardisering van de Vlaamse Gebarentaal" mee en bestond uit drie onderzoeksgedeeltes: een sociologisch, een taalkundig en een (ortho)pedagogisch luik.

¹³ WESSEL, M., 'The Sign Languages of the Deaf as Minority Languages', KUL, 2003.

¹⁴ Resolutie over gebarentaal, Publicatieblad nr. C 379 van 07/12/1998, blz. 0066 (punt 4).

¹⁵ Resolutie over gebarentalen voor doven, Publicatieblad nr. C 187 van 18/07/1988, blz. 0236.

¹⁶ LEESON, L., 'Signs of Change in Europe: European Developments on the Status of Signed Languages', 2002.

¹⁷ Belgisch Staatsblad, 25 november 2003; Parlementaire Stukken: Parlement de la Communauté Française, 2002-2003, nr. 446.

¹⁸ *Parl. St.* VI. Parl., 1998-99, nr. 1280/5.

¹⁹ U vindt een overzicht van het nationale wetenschappelijk onderzoek in het document dat door de Dovengemeenschap opgesteld werd naar aanleiding van de hoorzitting na de overhandiging van de petitie voor de erkenning van de Vlaamse Gebarentaal aan het Vlaams Parlement: Doof Actie Front, Vlaams Gebarentaalcentrum vzw, Federatie van Vlaamse Dovenorganisaties vzw, 'Toelichting Erkenning van de Vlaamse Gebarentaal', 2005.

Culturele erkenning

Wat het cultureel erkennen van de Vlaamse Gebarentaal als taal in Vlaanderen betreft, is het Vlaams Parlement volledig bevoegd. Het is namelijk een culturele aangelegenheid ⁽²⁰⁾. Dit soort erkenning brengt niet automatisch rechten met zich mee, en is in die zin veeleer symbolisch. Toch is de erkenning noodzakelijk, op z'n minst als referentiepunt voor verdere concrete wetgeving. Culturele erkenning houdt dus in dat de Vlaamse overheid de Vlaamse Gebarentaal erkent als de volwaardige taal van de Dovengemeenschap in Vlaanderen. Die 'erkenning' omvat hierbij de drie betekennissen van het woord: (1) de Vlaamse overheid bevestigt de juistheid van het feit dat de Vlaamse Gebarentaal de taal is van de Dovengemeenschap in Vlaanderen, (2) de Vlaamse overheid aanvaardt het bestaan van die taal ook op juridisch vlak en behandelt ze als dusdanig en (3) de Vlaamse overheid uit haar waardering voor deze taal.

Het is echter van belang dat die erkenning niet symbolisch blijft. Culturele erkenning brengt immers een aantal morele plichten met zich mee die enerzijds verankerd moeten worden in decreten van het Vlaams Parlement of die anderzijds acties vragen van de Vlaamse Regering. In dat verband richt het decreet een adviescommissie op voor de Vlaamse Gebarentaal, naar het voorbeeld van de Franse Gemeenschap. Het is evident dat dit decreet niet tegemoetkomt aan alle vragen van de Dovengemeenschap. Daartoe zal zij verder moeten blijven ageren. Echter, met de adviescommissie krijgt zij hiertoe een belangrijk en nuttig instrument.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1

Dit artikel behoeft geen toelichting.

Artikel 2

Dit artikel strekt ertoe de Vlaamse Gebarentaal te erkennen als taal van de Dove mensen en Vlaamse

Gebarentaalgebruikers in Vlaanderen. Er is specifieke aandacht voor de Vlaamse Gebarentaalgebruikers in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad.

Wanneer het specifiek gaat over de linguïstisch-culturele minderheidsgroep, is het de gewoonte 'Doof' met een hoofdletter te schrijven. Enerzijds onderscheiden we een groep met als eerste taal het Nederlands, in hun mondelinge communicatie vaak ondersteund met spraak'afzien' en lichaamstaal. Maatschappelijk refereert deze groep aan de grootste populatie van personen met een gehoorverlies in Vlaanderen (bijna 800.000 personen). Bij het merendeel van deze mensen trad het gehoorverlies pas op latere leeftijd op. De Vlaamse Gebarentaal speelt dan ook geen of slechts een beperkte rol in hun dagelijkse leven. Anderzijds is er een groep personen van wie de Vlaamse Gebarentaal de eerste taal is. Het is niet noodzakelijk hun moedertaal aangezien 90% van hen horende ouders heeft, maar wel de taal waarin ze zich het gemakkelijkst kunnen uitdrukken (en die voor hen dus het belangrijkste is) en die ze het eerst spontaan verworven hebben. Het gaat hier om een kleine 6000 personen die beschouwd kunnen worden als lid van de linguïstisch-culturele minderheidsgroep van 'Doven'. Zij vormen de 'Doven'gemeenschap in Vlaanderen, voor wie de Vlaamse Gebarentaal een identificerende rol speelt. Bij het merendeel van deze doven trad het gehoorverlies reeds bij de geboorte of op zeer jonge leeftijd op.

Artikel 3

Dit artikel voorziet in de oprichting van de beleidsadviserende adviescommissie voor de Vlaamse Gebarentaal.

De eerste paragraaf behandelt de oprichting en de taakomschrijving van de adviescommissie voor de Vlaamse Gebarentaal. Belangrijk is dat de commissie zowel op verzoek, als op eigen initiatief beleidsadviezen of voorstellen mag formuleren.

In de volgende paragrafen worden de samenstelling van de commissie, de modaliteiten van het mandaat, de wijze waarop de leden worden aangesteld, de secretariële ondersteuning en de eventuele vergoeding van de leden geregeld. De meeste paragrafen behoeven geen toelichting.

Bij de samenstelling van de commissie wordt gestreefd naar een evenwichtige betrokkenheid van de diverse

²⁰ Artikel 4, 1°, van de Bijzondere Wet van 8 augustus 1980 tot Hervorming der Instellingen (BWHI): "de bescherming en de luister van de taal".

groepen die met deze problematiek te maken hebben. Daarom worden in de derde paragraaf zes groepen nominatief aangeduid die zeker vertegenwoordigd moeten zijn in de commissie. Naast de zes opgesomde groepen is de samenstelling vrij.

Gezien de taakomschrijving van de commissie is een gewaarborgde vertegenwoordiging van Vlaamse Gebarentaalgebruikers opportuun. Dit decreet, dat uitgaat van het emancipatorisch belang van de erkenning van de Vlaamse Gebarentaal, garandeert dan ook dat de Dove personen maximaal inspraak krijgen in de adviescommissie. Dat wordt bepaald in het tweede lid van de derde paragraaf.

De adviescommissie kan op verzoek van het parlement, de regering of op eigen initiatief, advies uitbrengen over allerlei initiatieven, zoals voorstellen van decreet en beslissingen en ontwerpen van beslissingen van de Vlaamse Regering. Daarnaast kan deze commissie ook eigen voorstellen uitwerken. Om belangenvermenging te vermijden, sluit de vijfde paragraaf personen met een bepaalde functie uit van het lidmaatschap van de adviescommissie. Een gelijklopende bepaling is bijvoorbeeld terug te vinden in artikel 8 van het decreet van 18 juli 2003 tot regeling van strategische adviesraden.

Er wordt om redenen van kostenefficiëntie geen specifiek eigen secretariaat opgericht voor de adviescommissie, maar aan de Vlaamse Regering wordt de bevoegdheid gegeven deze taak toe te vertrouwen aan de door haar aangeduide administratie. Dat secretariaat zorgt dan voor de administratieve, logistieke en inhoudelijke ondersteuning van de commissie.

Ten slotte wordt, naar analogie met andere decreten, de Vlaamse Regering belast met het vaststellen van de presentiegelden en de vergoedingen van de leden van de commissie. Er kan bijvoorbeeld verwezen worden naar artikel 10 van het decreet van 18 juli 2003 tot regeling van strategische adviesraden.

Artikel 4

De interne werking van de adviescommissie wordt geregeld in het huishoudelijk reglement van de commissie, tenzij het decreet zelf de regels bepaalt. Het decreet doet dat onder meer wat de procedure van besluitvorming betreft (paragraaf 5) en de mogelijkheid om subcommissies op te richten voor een bepaald deelaspect van de problematiek (paragraaf

4). De commissie beoordeelt wel autonoom de opportuniteit van het oprichten van een subcommissie en kan dat verder regelen in het huishoudelijk reglement.

De bepalingen zijn geïnspireerd door de artikelen 15 en 16 van het decreet van 18 juli 2003 tot regeling van strategische adviesraden, onder meer wat de procedure van besluitvorming betreft.

Ten slotte bepaalt de zevende paragraaf dat de Vlaamse Regering, om de goede werking van en de vlotte communicatie binnen de commissie te bevorderen, de tolken Vlaamse Gebarentaal ter beschikking zal stellen die vereist zijn voor de werking van de commissie en haar subcommissies.

Artikel 5

Door het opstellen van een jaarverslag kunnen geïnteresseerden kennis nemen van de activiteiten van de commissie. Bovendien is het opstellen van een dergelijk jaarrapport een instrument van zelfevaluatie voor de commissie.

Artikel 6

Zoals elke jonge levende taal is de Vlaamse Gebarentaal nog volop in ontwikkeling. Het is wenselijk dat de Vlaamse overheid niet alleen die natuurlijke evolutie steunt, bijvoorbeeld via het toekennen van subsidies aan wetenschappelijk onderzoek hierover, maar, zoals dat ook gebeurt voor het Nederlands, tevens stimulerend en richtinggevend zou optreden⁽²¹⁾.

De indieners willen hiervoor geen nieuwe instelling in het leven roepen, maar kiezen ervoor de op het terrein bestaande expertise inzake onderzoek, kennis en ontwikkeling van de Vlaamse Gebarentaal maximaal te betrekken bij het beleid dat men wil voeren. Er kan bijvoorbeeld verwezen worden naar de vzw Vlaams Gebarentaalcentrum in Affligem (www.vgtc.be) of naar het 'elektronische woordenboek Vlaamse Gebarentaal' (<http://gebaren.ugent.be>), een interuniversitair initiatief van de Universiteit Gent en de Vrije Universiteit Brussel.

²¹ Bijvoorbeeld zowel ter ondersteuning van het spontane standaardiseringsproces, als bij het ontwikkelen van nieuwe gebaren voor begrippen waarvoor nog geen gebaar bestaat.

Daarom wordt geopteerd voor de erkenning door de overheid van een privaat opgericht kennis- en coördinatiecentrum. De toekenning van een dergelijke formele erkenning geeft aan dat centrum niet alleen een kwaliteitslabel, maar ook een officieel karakter en een dito autoriteit, onder meer nodig om de taalontwikkeling in goede banen te kunnen leiden.

Het is evident dat er slechts één centrum erkend wordt als gezaghebbend. Als meerdere centra erkend zouden worden, is het gevaar op onderlinge discussie en verwarring over het gezag van elk van de centra reëel, wat de taalontwikkeling ongetwijfeld zou schaden.

Krachtens dit artikel moet de Vlaamse Regering dus één vereniging erkennen en verder structureel subsidiëren, dat wil zeggen telkenmale voor een vierjarige periode. Die vereniging moet de volgende opdrachten vervullen:

- 1° bijdragen tot de kennis van de Vlaamse Gebarentaal door eigen wetenschappelijk onderzoek en door het coördineren, stimuleren en ondersteunen van wetenschappelijk onderzoek terzake;
- 2° bijdragen tot de verdere ontwikkeling van de Vlaamse Gebarentaal en die ontwikkeling ondersteunen;
- 3° het ontwikkelen van leermiddelen met het oog op het onderwijzen van de Vlaamse Gebarentaal;
- 4° aanspreek- en contactpunt zijn voor binnenlandse en buitenlandse betrokkenen en belangstellenden.

Om erkend te kunnen worden, moet de vereniging in kwestie voldoen aan een aantal basisvoorwaarden: niet-commerciële rechtspersoonlijkheid hebben; haar zetel moet gevestigd zijn in het Nederlandse taalgebied of het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad; haar boekhouding moet gevoerd worden volgens een vastgesteld model en ze moet een werking ontplooiën die relevant is op het niveau van de Vlaamse Gemeenschap. Dat laatste is bedoeld als een drempel zodat een zinvol, maar louter lokaal initiatief niet in aanmerking komt.

Essentieel is echter het beleidsplan dat de vereniging moet opstellen en, samen met haar kandidaatstelling, moet indienen bij de door de Vlaamse Regering aangewezen dienst. Dat plan geldt telkens voor een beleidsperiode van vier jaar. Naar analogie met

andere beleidsplannen ⁽²²⁾, moet de vereniging in haar beleidsplan het beleid beschrijven dat zij de volgende vierjarige periode wil voeren. Dat omvat onder meer de missie van de vereniging, de omgevingsanalyse, de activiteiten die ze op het ogenblik van de opmaak van het beleidsplan uitvoert, de doelstellingen die ze in de volgende beleidsperiode wil realiseren, alsook de wijze waarop en de middelen en instrumenten waarmee ze dat zal doen.

Een speciaal aandachtspunt daarbij is dat de vereniging ook moet aangeven hoe zij de communicatie en samenwerking met de gebruikers van de Vlaamse Gebarentaal zal invullen. Immers, het hebben van een zo breed mogelijk draagvlak binnen de Vlaamse Dovengemeenschap is een essentiële voorwaarde opdat de initiatieven van de vereniging het grootst mogelijke nuttige effect zouden hebben.

De Vlaamse Regering bepaalt de vorm van dit plan en de wijze en de datum waarop het ingediend moet worden.

Het beleidsplan wordt vervolgens getoetst aan een aantal criteria: doelgerichtheid (= met het oog op de realisatie van de hiervoor vermelde opdrachten), beleidsmatige relevantie (= belangrijkheid in functie van het te voeren beleid), efficiëntie (= doeltreffendheid) en haalbaarheid (= gelet op de randvoorwaarden realiseerbaar). De Vlaamse Regering bepaalt hoe deze toetsing gebeurt.

Na de doorlichting en waardering van het ingediende beleidsplan, wordt de (kwaliteits)erkenning toegekend en wordt tevens de meerjarige subsidie bepaald die toegekend wordt voor de uitvoering van het beleidsplan, uiteraard binnen de perken van de begrotingskredieten. Het subsidiebedrag, toegekend voor de vierjarige periode, wordt jaarlijks geïndexeerd. Daarnaast kan het bedrag eveneens in de loop van die vierjarige periode verhoogd worden, bijvoorbeeld in het kader van een groeipad, als dat budgettair mogelijk is.

Het is evident dat de erkende vereniging haar beleidsplan aanpast afhankelijk van enerzijds de teruggekoppelde resultaten van de doorlichting en waardering en anderzijds het ter beschikking gestelde budget. De concrete uitwerking (welke vorm, binnen welke termijn, hoe en aan wie bezorgen enzovoort) bepalen de

²² Er kan bijvoorbeeld verwezen worden naar artikel 2, 12°, van het decreet van 4 april 2003 betreffende het sociaal-cultureel volwassenenwerk.

overheid en de vereniging in een onderlinge beheersovereenkomst.

In die beheersovereenkomst moeten ook nog een aantal andere praktische regelingen afgesproken worden: rapportage over de uitvoering van het beleidsplan en daaraan gekoppeld de evaluatie van de uitvoering van het beleidsplan; betalingsmodaliteiten van de subsidie, zoals de voorschottenregeling, en de modaliteiten van de reservevorming; uitoefening van het toezicht op de werking van de vereniging en, meer specifiek, op de aanwending van de toegekende subsidie; de maatregelen die de Vlaamse Regering kan nemen, desgevallend éézijdig, als de vereniging niet meer voldoet aan de basisvoorwaarden, de uitvoering van het beleidsplan misloopt of de aanwending van de toegekende subsidie onvoldoende wordt verantwoord. De Vlaamse Regering kan hier zowel veeleer ‘zachte’ bijsturende maatregelen, als ‘harde’ eenzijdige sancties vastleggen afhankelijk van de concrete omstandigheden. Dat kan bijvoorbeeld ook leiden tot een stopzetting van de subsidiëring, een terugvordering van reeds toegekende subsidies en/of een intrekking van de erkenning. Ook de modaliteiten ervan worden afgesproken.

Elke beheersovereenkomst, evenals elke wijziging en verlenging ervan wordt door de Vlaamse Regering aan het Vlaams Parlement meegedeeld.

Artikel 7

Dit artikel creëert een decretale basis om subsidies toe te kennen voor projecten die bijdragen tot de maatschappelijke verankering van de Vlaamse Gebarentaal, onder meer door de organisatie, medeorganisatie of ondersteuning van sensibiliserende activiteiten of andere initiatieven die deze taal ingang doen vinden bij de brede Vlaamse bevolking.

Artikel 8

Dit artikel strekt ertoe dat de Vlaamse Regering periodiek een overzicht zou maken van de bestaande en nieuwe maatregelen binnen haar bevoegdhedenpakket ten behoeve van de Vlaamse Gebarentaalgebruikers. Daarnaast vermeldt het overzicht ook de deelgebieden die voor verbetering vatbaar zijn en waar maatregelen ten behoeve van Vlaamse Gebarentaalgebruikers om financiële, organisatorische redenen of andere redenen nog niet werden doorgevoerd.

De geplande rapportering met betrekking tot de voortgang door de Vlaamse Regering aan het Vlaams Parlement is eigenlijk de herneming van een bestaande verplichting. Immers, de vermelde resolutie betreffende de problematiek van personen met een auditieve handicap, goedgekeurd door het Vlaams Parlement op 5 mei 1999 en dus bindend voor de Vlaamse Regering, bepaalt dat de Vlaamse Regering jaarlijks een voortgangsrapport moet voorleggen aan het Vlaams Parlement ⁽²³⁾. Dat gebeurt echter niet. Daarom is een decretale verankering noodzakelijk. Maar om enerzijds een zinvolle rapportage te hebben en anderzijds de regering ook een redelijke termijn te gunnen om reële voortgang te realiseren, wordt slechts om de twee jaar een rapport gevraagd.

Helga STEVENS

Veerle HEEREN

Dany VANDENBOSSCHE

Anne Marie HOEBEKE

Bart CARON

---

²³ *Parl.St.* VI. Parl., 1998-99, nr. 1280/5: er kan verwezen worden naar 16°.

VOORSTEL VAN DECREET

Artikel 1

Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Artikel 2

De Vlaamse Gebarentaal, afgekort VGT, is de visueel-gestuele natuurlijke taal die gebruikt wordt door Dove mensen en Vlaamse Gebarentaalgebruikers in de Vlaamse Gemeenschap en in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad. Dove mensen behoren tot de linguïstisch-culturele minderheidsgroep waarvoor de Vlaamse Gebarentaal een identificerende rol speelt.

De Vlaamse Gebarentaal wordt hierbij erkend.

Artikel 3

§1. Er wordt een adviescommissie voor de Vlaamse Gebarentaal, hierna de commissie te noemen, opgericht. Ze heeft tot opdracht adviezen uit te brengen en voorstellen te formuleren in verband met alle aangelegenheden die betrekking hebben op of weerslag kunnen hebben op het gebruik van de Vlaamse Gebarentaal.

De commissie formuleert deze adviezen en voorstellen op eigen initiatief, op aanvraag van het Vlaams Parlement of van de Vlaamse Regering.

Alle adviezen en voorstellen zijn openbaar.

§2. De commissie bestaat uit vijftien leden. De leden ervan worden door de Vlaamse Regering benoemd voor een termijn van vier jaar. Dat mandaat is verlengbaar.

§3. De Vlaamse Regering bepaalt de samenstelling van de commissie, die minstens één lid bevat uit elk van de volgende categorieën:

- 1° verenigingen van Dove gebarentaalgebruikers;
- 2° ouders van dove kinderen die Vlaamse Gebarentaalgebruikers zijn;
- 3° scholen voor buitengewoon onderwijs van type 7;
- 4° lesgevers Vlaamse Gebarentaal;

5° tolken Vlaamse Gebarentaal;

6° taalkundigen met expertise op het vlak van gebarentaalonderzoek.

Bij de samenstelling van de commissie streeft de Vlaamse Regering naar een grote vertegenwoordiging van Dove personen en Vlaamse Gebarentaalgebruikers. Minstens de helft van de leden zijn Dove personen, tenzij onvoldoende Dove personen zich kandidaat hebben gesteld.

Ten hoogste twee derde van de leden zijn van hetzelfde geslacht.

§4. De Vlaamse Regering benoemt de leden van de commissie na een openbare oproep tot kandidaatstelling en volgens de nadere regels die zij bepaalt. De kandidaten verantwoorden hun bevoegdheid of hun beroepservaring, alsook hun motivatie om in de commissie te zetelen. Ook, indien mogelijk, vermelden ze van welke categorie, vermeld in §3, eerste lid, zij deel uitmaken.

Vertegenwoordigers namens de Vlaamse Regering mogen de vergadering met raadgevende stem bijwonen.

§5. De leden van de commissie oefenen hun functie uit in volledige onafhankelijkheid van de overheid.

Het lidmaatschap van de commissie is onverenigbaar met:

- 1° een mandaat in het Europees Parlement, de Kamer van Volksvertegenwoordigers, de Senaat, het Vlaams Parlement en het Brussels Hoofdstedelijk Parlement;
- 2° het ambt van minister of staatssecretaris en de hoedanigheid van kabinetslid van een minister of staatssecretaris;
- 3° het ambt van personeelslid van een departement of agentschap van de Vlaamse overheid, dat in een hiërarchische verhouding staat tot de minister of ministers tot wiens bevoegdheid de aangelegenheden, vermeld in §1, eerste lid, behoren.

§6. Leden van de commissie worden door de Vlaamse Regering ontslagen, op eigen verzoek of om ernstige redenen op verzoek van de commissie.

Elk lid dat de hoedanigheid verliest waarvoor het benoemd werd, alsook het lid dat een ambt, als ver-

meld in §5, tweede lid, opneemt, is van rechtswege ontslagnemend.

Bij ontslag of overlijden van een lid organiseert de Vlaamse Regering een nieuwe oproep tot kandidaten. De door de Vlaamse Regering benoemde vervanger voleindigt het mandaat van zijn voorganger.

§7. Het secretariaat van de commissie wordt waargenomen door de dienst, aangewezen door de Vlaamse Regering. Dat secretariaat zorgt voor de administratieve, logistieke en inhoudelijke ondersteuning van de commissie.

§8. De Vlaamse Regering stelt de presentiegelden en de vergoedingen van de leden van de commissie vast.

Artikel 4

§1. De leden van de commissie duiden uit hun midden een voorzitter en een ondervoorzitter aan. Deze moeten van verschillend geslacht zijn.

§2. Binnen drie maanden nadat ze werd ingesteld, bepaalt de commissie haar huishoudelijk reglement en legt het ter goedkeuring voor aan de Vlaamse Regering.

§3. De Vlaamse Regering stelt de commissie uit eigen beweging of op haar verzoek alle informatie ter beschikking die noodzakelijk is voor de adviesopdracht.

De commissie kan de personeelsleden van de departementen en agentschappen van de Vlaamse overheid verzoeken om de nodige technische toelichting te verschaffen.

§4. De commissie kan subcommissies oprichten die een deelaspect van het gebruik van de Vlaamse Gebarentaal behandelen.

§5. De commissie beraadslaagt collegiaal over de uit te brengen adviezen, volgens de procedure van de consensus.

Als er geen consensus kan worden bereikt, wordt er gestemd en wordt de stemmenverhouding in het advies vermeld. Er kan een minderheidsnota aan het advies worden toegevoegd.

§6. De adviezen worden verstrekt binnen een termijn van dertig dagen na de datum van de ontvangst van de adviesaanvraag. In geval van spoed, die met redenen wordt omkleed, kan de Vlaamse Regering de ter-

mijn inkorten zonder dat die evenwel minder dan tien werkdagen mag bedragen.

§7. De Vlaamse Regering bepaalt de nadere regels voor de terbeschikkingstelling van tolken Vlaamse Gebarentaal ten behoeve van de commissie en haar subcommissies.

Artikel 5

De commissie brengt elk jaar verslag uit van haar werkzaamheden. Dat jaarverslag wordt voor 15 mei van het volgende jaar bezorgd aan de Vlaamse Regering en aan het Vlaams Parlement.

Artikel 6

§1. De Vlaamse Regering erkent op het niveau van de Vlaamse Gemeenschap één vereniging die de volgende opdrachten vervult:

- 1° bijdragen tot de kennis van de Vlaamse Gebarentaal door eigen wetenschappelijk onderzoek en door het coördineren, stimuleren en ondersteunen van wetenschappelijk onderzoek terzake;
- 2° bijdragen tot de verdere ontwikkeling van de Vlaamse Gebarentaal en die ontwikkeling ondersteunen;
- 3° het ontwikkelen van leermiddelen met het oog op het onderwijzen van de Vlaamse Gebarentaal;
- 4° aanspreek- en contactpunt zijn voor binnenlandse en buitenlandse betrokkenen en belangstellenden.

§2. Deze vereniging moet aan de volgende voorwaarden voldoen:

- 1° rechtspersoonlijkheid hebben krachtens de wet van 27 juni 1921 betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk, de internationale verenigingen zonder winstoogmerk en de stichtingen;
- 2° haar zetel hebben in het Nederlandse taalgebied of in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad;
- 3° een boekhouding voeren volgens een model dat door de Vlaamse Regering wordt bepaald;
- 4° een werking ontplooien die relevant is op het niveau van de Vlaamse Gemeenschap.

§3. De vereniging stelt een beleidsplan op voor elke beleidsperiode van vier jaar. Dat plan moet ingediend worden bij de door de Vlaamse Regering aangewezen dienst. De Vlaamse Regering bepaalt de vorm van dat plan en de wijze en de datum waarop het ingediend moet worden.

In haar beleidsplan beschrijft de vereniging het beleid dat zij de volgende vierjarige beleidsperiode wil voeren. Dat omvat onder meer de missie van de vereniging, de omgevingsanalyse, datgene wat ze op het ogenblik van de opmaak van het beleidsplan doet, datgene wat ze in de volgende beleidsperiode wil realiseren, alsook de wijze waarop en de middelen en instrumenten waarmee ze dat zal doen. Ze duidt tevens aan hoe zij de communicatie en samenwerking met de gebruikers van de Vlaamse Gebarentaal zal invullen.

De erkenning wordt toegekend na een doorlichting en waardering van alle aspecten van het ingediende beleidsplan op het vlak van doelgerichtheid, beleidsmatige relevantie, efficiëntie en haalbaarheid. De Vlaamse Regering bepaalt de nadere regels terzake.

§4. Op basis van de doorlichting en waardering van het ingediende beleidsplan, vermeld in §3, derde lid, kent de Vlaamse Regering, binnen de perken van de begrotingskredieten, aan de erkende vereniging een vierjarige subsidie toe voor de uitvoering van haar beleidsplan. Die subsidie wordt gekoppeld aan de schommelingen van het indexcijfer van de consumptieprijzen volgens de wet van 2 augustus 1971 houdende inrichting van een stelsel waarbij de wedden, lonen, pensioenen, toelagen en tegemoetkomingen ten laste van de openbare schatkist, sommige sociale uitkeringen, de bezoldigingsgrenzen waarmee rekening dient gehouden bij de berekening van sommige bijdragen van de sociale zekerheid der arbeiders, alsmede de verplichtingen op sociaal gebied opgelegd aan de zelfstandigen, aan het indexcijfer van de consumptieprijzen worden gekoppeld, en kan daarnaast tussentijds verhoogd worden.

§5. De Vlaamse Regering sluit met de erkende vereniging per beleidsperiode een beheersovereenkomst af waarin minimaal bepaald wordt:

1° op welke wijze het ingediende beleidsplan aangepast moet worden afhankelijk van zowel de door-

lichting en waardering ervan, als de toegekende vierjarige subsidie;

2° op welke wijze er over de uitvoering van dat beleidsplan gerapporteerd moet worden;

3° op welke wijze de uitvoering van het beleidsplan geëvalueerd wordt;

4° hoe de toegekende subsidie door middel van voorschotten uitbetaald wordt en de reservevorming geregeld wordt;

5° hoe het toezicht op de werking van de vereniging en, meer specifiek, op de aanwending van de toegekende subsidie uitgeoefend wordt;

6° welke maatregelen de Vlaamse Regering kan nemen, onder meer wat de erkenning betreft, als aan de voorwaarden, bepaald in §2, niet meer wordt voldaan, de uitvoering van het beleidsplan negatief wordt geëvalueerd of de aanwending van de subsidie onvoldoende wordt verantwoord.

Elke beheersovereenkomst en elke wijziging en verlenging ervan, worden binnen twee maanden na hun vaststelling door de Vlaamse Regering meegedeeld aan het Vlaams Parlement.

Artikel 7

De Vlaamse Regering kan subsidies toekennen voor projecten die bijdragen tot de maatschappelijke verankering van de Vlaamse Gebarentaal, onder meer door de organisatie, medeorganisatie of ondersteuning van sensibiliserende activiteiten. De Vlaamse Regering bepaalt de nadere regels terzake.

Artikel 8

Binnen de perken van de begrotingskredieten, neemt de Vlaamse Regering, na advies van de commissie, vermeld in artikel 3, alle initiatieven die nuttig en nodig zijn om het gebruik van de Vlaamse Gebarentaal mogelijk te maken in de verschillende gebieden die onder haar bevoegdheid ressorteren.

De Vlaamse Regering rapporteert tweejaarlijks aan het Vlaams Parlement over de voortgang terzake. Het eerste tweejaarlijks rapport wordt bij het Vlaams Parlement ingediend binnen twee jaar na de benoeming van de leden van de commissie.

Helga STEVENS

Veerle HEEREN

Dany VANDENBOSSCHE

Anne MARIE HOEBEKE

Bart CARON
